

Peer Relations in Preschool Education in Turkey: A Systematic Review of Research

Seda ŞAHİN^{1,a,*}, Gülistan ERDOĞAN TURAN^{2,b}

¹*Inönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye*

²*Milli Eğitim Bakanlığı, Gaziantep, Türkiye*

Research Article

Info

*Corresponding author

History

Received: 09.09.2024

Accepted: 08.02.2025

Published Online: 30.04.2025

This paper was checked for plagiarism using intihal.net during the preview process and before publication.

ABSTRACT

Preschool education represents a critical stage where children first encounter formal schooling, establish initial peer relationships, and make significant gains in the quality of these relationships that will shape their future social interactions. Various factors influence children's peer relationships, and despite substantial existing knowledge, it remains essential to conduct current research in this evolving field. This study systematically reviews research on the peer relationships of children attending preschool in Turkey, aiming to illuminate future research directions by analyzing the characteristics of existing studies. To achieve this, studies on peer relationships were collected from their inception until July 2024 and analyzed through document analysis, a qualitative research method. A total of 135 studies on peer relationships in Turkish preschool education were examined, revealing that the earliest study was conducted in 2008. The majority of these studies were thesis, primarily single-authored, and published in Turkish. The research predominantly focused on topics such as peer violence/bullying and children's social skills, with a significant number of studies conducted in the Turkish language.

Keywords: Preschool education, peer relations, peer acceptance, peer bullying

Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimde Akran İlişkileri: Yapılmış Araştırmaların Sistemik İncelemesi

Araştırma Makalesi

Bilgi

*Sorumlu yazar

Süreç

Geliş: 09.09.2024

Kabul: 08.02.2025

Yayınlanma: 30.04.2025

Bu çalışma ön inceleme sürecinde ve yayımlanmadan önce intihal.net yazılımı ile taranmıştır.

License

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

ÖZ

Okul öncesi eğitim, çocukların ilkokula başlamadan, okula ilişkin ilk deneyimlerini yaşadıkları, ilk akran ilişkilerini kurdukları ve sonraki yıllarda edinecekleri akran ilişkileri ile bu ilişkilerin niteliğinde belirleyici kazanımlar edindikleri bir süreçtir. Çocukların akran ilişkileri çok farklı etmenlerden etkilenmektedir. Her ne kadar konuya ilişkin bilinenler olsa da değişen çağda çocukların akran ilişkileri üzerine güncel araştırmaların yapılması büyük önem taşımaktadır. Türkiye'de okul öncesi eğitime devam eden çocukların akran ilişkilerini inceleyen araştırmaların sistemik olarak incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışma, bu konuda yapılmış çalışmaların çeşitli özelliklerini ortaya koyarak konuyla ilgili yapılacak araştırmalara bir ışık tutacağı düşünülmüştür. Bu amaçla akran ilişkileriyle ilgili araştırmalar, ilk yapıldıkları yıldan 2024 yılı temmuz ayına kadar taranmış ve nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yoluyla değerlendirilmiştir. Türkiye'de okul öncesi eğitimde akran ilişkileri ile ilgili 135 çalışma incelenmiş, yapılmış ilk araştırmanın 2008 yılına ait olduğu, en fazla araştırmanın tez olarak yapıldığı, araştırmalarda tek yazarlı araştırmaların oldukça fazla olduğu, disiplinler arası çalışmaların az olduğu ve araştırmaların en çok Türkçe dilinde yayınlandığı belirlenmiştir. Araştırma konularına bakıldığında en çok çocukların akran şiddeti/zorbalığı ile sosyal becerilerinin incelendiği araştırmaların yapıldığı ve araştırmalarda çocukların katılımcı olduğu çalışmaların fazla yapıldığı saptanmıştır. Araştırma bulguları tartışılarak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, akran ilişkileri, akran kabulü, akran zorbalığı

^a seda.sahin@inonu.edu.tr

^{id} <https://orcid.org/0000-0002-4034-7864>

^b glistnerdan@gmail.com

^{id} <https://orcid.org/0009-0004-4427-7535>

Atf: Şahin, S. & Erdoğan Turan, G. (2025). Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimde Akran İlişkileri: Yapılmış Araştırmaların Sistemik İncelemesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 32-44. <https://doi.org/10.53506/egitim.1530691>

Cite: Şahin, S. & Erdoğan Turan, G. (2025). Peer Relations in Preschool Education in Turkey: A Systematic Review of Research. *Academia Journal of Educational Research*, 10(1), 32-44. <https://doi.org/10.53506/egitim.1530691>

Giriş

İnsan, var olduğu ilk günden itibaren diğer insanlarla çeşitli ilişkiler kurarak, hayatın çeşitli dönemlerinde karşılaşacakları güçlüklerin üstesinden gelebilmek için onlara güvenmekte ve böylece her açıdan sağlıklı bir hayat sürebilmektedir (Schneider, 2016). Bireyin sosyal çevreyle olan ilk ilişkisi ebeveynleri ile kurdukları ilişkilerdir. Anne ve babaların çocuklarına karşı olan tutumları, tavır ve davranışları çocukların diğer insanlarla olan ilişkilerinin temelini atmakta ve erken yıllardan itibaren çocuğun ilişkilerinin niteliğini belirlemektedir (Gülay, 2008; Özmen, 2013).

İnsanlar, sosyal yaşamın vazgeçilmez bir parçasıdır. Bu yönleriyle yaşamlarının ilk yıllarından itibaren diğer bireylerle ilişki içindedirler. Bu ilişkilerden çocukların en çok ihtiyaç duyduğu ilişki türü ise, sonraki yıllarda tüm ilişkilere uyumlanmalarını sağlayan beceriler edinmelerine katkı sunan akran ilişkileridir. Okul öncesi eğitim kurumları çocukların aile ortamından sonra, yaşitlarıyla ilişkiler kurarak çevrelerini genişlettikleri, sosyal gelişimleri için önemli yaşantı repertuarı ile çeşitli becerileri edindikleri, akranlarıyla iletişim ve etkileşim kurdukları, zengin uyarıcı eğitim ortamlarıdır (Karabulut, 2016; Orçan, 2008). Akran ilişkilerinin, yetişkinlerle kurulan ilişkilerden farklı bir yapısı bulunmaktadır. Yetişkinlerle ilişkiler "dikey" ittifaklar olarak adlandırılırken, akran ilişkileri güç, kontrol ve özerklik gibi boyutlarda daha simetrik veya eşitlikçi olduklarından "yatay" ittifaklar olarak görülmektedir (Ladd ve Petit, 2002). Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklar, akranlarıyla gün içinde farklı etkinliklerde bir araya gelebilmektedir (Gülay, 2009). Bu kurumlarda çocuklardan, akranlarıyla tatmin edici ilişkiler kurlmaları beklenmektedir. Bu nedenle sınıflarda karmaşık toplumsal beklentileri karşılamaları için, çocukların uyum sağlayıcı sosyal davranışlara sahip olmaları gerekmektedir (Pakarinen, Lerkkanen ve Von Suchodoletz, 2020). Çocuklar akran gruplarıyla bir araya geldiklerinde birçok etkinliği birlikte yürütebilseler de sıklıkla birlikte oyun oynama eğilimi göstermektedirler. Ancak akranlarıyla oyunlar oynarken çocukların amaçları, akran etkileşim ağlarını genişletmek değildir. Çocuklar daha istikrarlı ve karşılıklı ilişkiler aramakta, çoğunlukla akranının yaşıtı olmasını değil hemcinsi olmasını (Maccoby, 1998; Wang ve diğerleri, 2019) tercih etmektedirler. Çünkü akran ilişkilerinde duygusal yakınlık ile sahip olunan benzer fiziksel özelliklere önem verilmektedir. Ayrıca çocuklar oyun oynamayı sevdikleri akranlarına değer vermekte ve onlardan gördükleri haksızlıklara karşı daha fazla duygusal tepki verebilmektedirler.

Yapılan bir çalışmada (Smetana ve Ball, 2018) 4-9 yaş arası çocukların, yakın arkadaşları ve tanıdıkları akranları ile sevmedikleri ve zorba akranlarını değerlendirmeleri istenmiştir. Buna göre çocuklar, akranlarının kendilerine verdikleri fiziksel ve psikolojik zararlar sonrasında ve materyallerin (örn. oyuncaklar, boya malzemeleri vb.) dağılımında kural ihlalleri yaptıklarında, bu akranların kendilerine hissettirdikleri duyguları ve bunların gerekçelerini bildirmeleri istenmiştir. Çocukların, sevdikleri yakın arkadaşlarından gördükleri hak ihlallerinde

kendilerini mutsuz hissettikleri, ancak zorba çocukların davranışları karşısında durumu kanıksayan, mutlu birer kurban oldukları belirlenmiştir. Buna göre çalışmada, çocukların ilişkilerini ahlaki kurallara açısından değil, ilişkilerin kendilerine hissettirdiği iyi oluş durumu üzerinden değerlendirdikleri görülmüştür. Bu nedenle, erken yıllarda edinilen deneyimlerin çocuğun öz farkındalığının, sosyal etkileşiminin ve kişilik gelişiminin temelini oluşturduğu (Tayler, 2015) düşünüldüğünde, çocukların ilerleyen yıllarda da sağlıklı akran ilişkileri geliştirebilmeleri için mutlu akran ilişkileri kurmaya ve akranlarıyla vakit geçirmeye olan gereksinimlerini (Hay, 2006; Gülay, 2009) karşılamaya önem verilmelidir. Çocuğun sosyal çevresini oluşturan yetişkinlerin, çocukların akran ilişkilerinin gelişimi üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır (Karabulut, 2016; Çulhaoğlu İmrak, 2009; Orçan, 2008). Anne babalar ve öğretmenler, bu etkinin önemli aktörleridir (Bayhan ve Öz 2018; Fernandes, Monteiro, Santos, Fernandes, Antunes, Vaughn ve Verissimo, 2020; Ladd ve Parke 2021; Ladd ve Petit, 2002; Pakarinen vd. 2020; Ringoot, Jansen, Kok, van IJendoorn, Verlinden, Verhulst, Bakermans-Kranenburg ve Tiemeier, 2022; Sette, Zava, Baumgartner, Laghi, ve Coplan, 2022; Şahin, 2015; Uğur Ekşi, 2022; Uludağ Kanbur, 2023; Walker, 2004). Özellikle değişen yaşam koşulları, çocukların ev içi alanlarda daha fazla zaman geçirmesini zorunlu kılmakta ve çocuklar okul dışında akranları ile çok fazla vakit geçirememektedir. Akran ilişkileri ile ilgili anne babaların çocuklar için yarattığı olanaklar, akran gruplarıyla bir araya getirdiklerinde sergiledikleri davranışlar ile öğretmenlerin sınıfta uyguladıkları stratejiler, sınıf içi gözlemler, müdahale çalışmaları araştırılmaya değer konular olarak görülmelidir. Farklı gelişim özelliklerindeki akranlar da akran ilişkilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle kaynaştırma sınıflarındaki engelli çocuklarla normal gelişim gösteren çocuklar arasındaki etkileşimlerin, nasıl oyunlar kurduklarının, oyunlarında dili nasıl kullandıklarının ve problem çözmede ne tür yollar izlediklerinin araştırılması (Çulhaoğlu İmrak, 2009; Lin, Chen, Justice ve Sawyer, 2019) çocukların tüm akranlarıyla ilişkilerinin geliştirilmesinde önemlidir.

Okul öncesi dönemde çocuklarının akranları ile olumlu ilişkiler kurması, bireyselleşebilmelerini ve toplumsallaşmalarını desteklemektedir. Ancak çocukların okullardaki akranlarıyla olumlu akran ilişkileri kurlmalarını engelleyen ve mücadele etmek zorunda oldukları akran zorbalığı, çocukların iyi oluşlarını etkilemektedir (Saracho, 2017a). Zorbalığa ve akran mağduriyetine benzeyen saldırgan davranışlar dört yaş gibi erken yaşlardaki çocuklarda görülmeye başlamaktadır (Monks, Ruiz ve Val, 2002). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki sınıflarda en sık görülen akran zorbalığı davranışları arkadaşını oyuna almama ve arkadaşına vurma, tokat atma, çimdikleme veya tekmeleme şeklinde gelişmekte ve bu davranışlar yetişkin gözetiminin olmadığı alanlarda gerçekleşmektedir (Tanrikulu, 2020). Ancak araştırmalar öğretmenlerin çocukların zorbalık davranışlarını çoğunlukla fiziksel şiddet ve itaatsizlik olarak tanımladıklarını işaret etmektedir

(Tepetaş, Akgun ve Altun, 2010). Araştırmalar öğretmenlerin zorbalıkla baş etmede zorlandıklarını, bu anlamda en sık uyguladıkları yaklaşımların ise sınıf yönetimi uygulamalarını değiştirmek ve çocuklar arasında empatiyi teşvik etmek olduğunu göstermektedir (Kayıran, 2023). Sınıflarda görülen akran zorbalığı ile mücadele etmede öğretmenlerin daha farklı stratejiler öğrenmeye ve uygulamaya ihtiyaçları bulunmaktadır.

Okul öncesi dönemde kurulan akran ilişkileri gelecek yaşamdaki sosyal ilişkilerin temelini oluşturduğundan, erken çocukluk dönemindeki akran ilişkileri üzerine yapılan çalışmalar literatüre, ailelere, uzmanlara ve öğretmenlere önemli katkılar sunmaktadır. Erken çocukluk döneminin gelişim alanları ve ilerleyen yıllardaki gelişimin seyri üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, akran ilişkilerinin gelişimine okul öncesi dönemde önem verilmesi ve gereken desteğin sağlanması gerektiği öngörülmektedir (Gülay, 2008). Okul öncesi eğitimde akran ilişkilerini inceleyen Türkiye'deki alanyazın incelendiğinde akran zorbalığını ve akran kabulünü inceleyen çeşitli araştırmalara rastlamak mümkündür (Şahin, Aykaç ve Demirağ, 2009; Pırtık, 2013; Özdemir Topaloğlu, 2013; Şahin, 2015; Can, 2017; Yalçıntaş Sezgin, 2018; Erdoğan, 2019; Pazarbaşı, 2019; Semiz, 2021). Bunun dışında araştırmalarda akran ilişkileriyle birlikte bağlanma stilleri (Önder, 2016), çocukların akranlarına yönelik resimlerinin incelenmesi (Çeri, 2019), okula uyum (Gülay, 2011), akran gelişimlerine yönelik geliştirilen ölçeklerin uyarlama çalışmaları (Gülay, 2008; Ogelman, Körükçü, Sarıkaya, Güngör ve Ersan, 2015), kaynaştırma öğrencilerinin akran ilişkilerine yönelik ebeveyn tutumları (Çulhaoğlu İmrak, 2009), çocukların sosyal problem çözme becerileri (Akkaya Ersan, 2014), akran şiddeti-zorbalığı (Salı, 2014), öz düzenleme becerileri (İleri, 2019), akran ilişkilerine yönelik öğretmen algıları (Sayan Korkutata, 2020), akran ilişkilerinin mizaçla ilişkisi (Sönmez, 2019), parçalanmış ailelerden gelen çocukların akran ilişkileri (Pırtık, 2013; Şahin, 2015), çocukların akranlarıyla kurduğu oyunlardaki becerileri (Kolcu, 2014), özel gereksinimli çocukların akran ilişkileri (Çulhaoğlu İmrak, 2009; Yüce, 2015), duygusal zekânın akran ilişkileri ile ilişkisi (Şen, 2017) gibi çeşitli konular ele alınmıştır.

Alan yazında yapılan çalışmalar arasında okul öncesi dönem çocuklarının akran ilişkilerine yönelik araştırmaların konularındaki çeşitliliğe rağmen, araştırmaların ilk yapılmaya başlandığı tarihten günümüze kadar Türkiye'de makale ve tez olarak yürütülen araştırmaların dağılımını inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Ancak yapılan bir çalışmada sadece lisansüstü tezler incelenmiş, buna makaleler dahil edilmemiştir (Gülay Ogelman ve Güngör, 2022). Alanyazında okul öncesi dönemde akran ilişkileri üzerine ilk yapılan çalışmalardan günümüze değin Türkiye'de yürütülmüş ve ulaşılabilen makale, yüksek lisans ve doktora tezlerini kapsayan çalışmaların analizinin yapıldığı herhangi bir araştırmayla karşılaşılmadığından bu çalışmanın alanyazına katkısı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenlerle bu araştırmanın problem cümlesini: "Türkiye'de okul öncesi eğitim alan çocukların akran

ilişkilerini incelemeye yönelik yürütülmüş makale ve tezlerin dağılımı nasıldır?" sorusu oluşturmaktadır.

Bu problem cümlesine uygun biçimde araştırmada şu sorulara yanıtlar aranmıştır;

1. Araştırmaların yayın türüne göre dağılımları nasıldır?
2. Araştırmaların yayınlanma yıllarına göre dağılımları nasıldır?
3. Araştırmaların yayın dillerine göre dağılımları nasıldır?
4. Araştırmaların yazar sayısına göre dağılımı nasıldır?
5. Araştırmalardaki yazarların uzmanlık alanlarına göre dağılımı nasıldır?
6. Araştırmaların akran ilişkileri ile ilişkilendirildiği konulara göre dağılımı nasıldır?
7. Araştırmaların yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
8. Araştırmaların örneklem çeşitliliğine göre dağılımı nasıldır?
9. Araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?

Okul öncesi dönemde belli bir konuyu temel alarak konu üzerinde yapılmış çalışmaları inceleyen araştırmalar (Başaran ve Aksoy, 2020; Gülay Ogelman ve Güngör, 2015; Gülay Ogelman ve Güngör, 2022; Korkmaz, Erkin ve Atbaşı, 2021; Şahin ve Çalış Toktanış, 2021; Yıldız, Yılmaz, Yılmaz, Karan, Atış ve Aygün, 2023), ele aldıkları temel konunun araştırılmayan, fark edilmeyen, eksik kalan tarafları açığa çıkarmak ve bu doğrultuda alan araştırmacılarına öneriler sunulmaktadır. Akran ilişkileri üzerine yapılmış araştırmaların içerik, kapsam ve diğer bazı özellikler açısından betimlenmesi, okul öncesi eğitimde akran ilişkileri konusuna ilişkin araştırmacılara bilgi sağlayacak ve kendi çalışmalarına referans noktaları oluşturmalarında yardımcı olacaktır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Türkiye'de okul öncesi eğitimde akran ilişkileri konusunda yapılmış araştırmaların incelenmesi amacıyla yürütülen bu araştırma, nitel araştırma yöntemindedir. Araştırma nitel araştırmalarda verilerin toplanmasında kullanılan ve aynı zamanda bir desen olan doküman analizi desenindedir. Bu desen, araştırma verilerinin materyalleri içermesini ve bu materyaller üzerinde incelemelerin yapılmasını sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmada okul öncesi eğitimde akran ilişkileri üzerine Türkiye'de yapılan çalışmalar doküman olarak belirlenmiştir.

Araştırmaların Dahil Edilme ve Dışlama Ölçütleri

Araştırmaya dahil edilen çalışmaların belirlenmesinde ölçüt örneklemden yararlanılmıştır. Ölçüt örneklemler amaçlı örneklemlerden olup, önceden belirlenen ölçütlere uygun örneklemlerin seçilmesiyle oluşturulmaktadır (Şahin ve Karakuş, 2019). Bu araştırmada ölçütlerden biri Türkiye'de okul öncesi eğitim alan çocukların akran ilişkilerini inceleyen araştırmaların, ilk yayımlanmaya başladıkları yıldan, 2024 temmuz ayına kadar yayımlanan çalışmalar olmasıdır. Araştırmalar taranırken Türkiye'de okul öncesinde akran ilişkileri üzerine yapılmış ulaşılan en eski araştırmaya erişinceye kadar geriye gidilmiştir. Diğer

ölçüt ise çalışmaların makale ve tezlerden oluşmasıdır. Bu nedenle taramalar, YÖK Tez Merkezi, Ulakbim ve Google Akademik veri tabanlarında yapılmıştır. Üçüncü ölçüt ise arama motorlarına “akran”, “akran ilişkileri”, “akran şiddeti”, “akran zorbalığı”, “akran kabulü”, “peer”, “peer relations”, “peer violence”, “peer bullying” ve “peer acceptance” anahtar kelimelerinin yazılarak taranmasıyla ortaya çıkan ve başlığında bu sözcüklerden en az birini içeren çalışmalardan okul öncesi eğitim alan çocuklarla yapılmış çalışmalar olmasıdır. Okul öncesi eğitim alan çocuklarla ilgili yapılan araştırmaların derlendiği bu çalışmada, okul öncesi eğitim alan 36-72 ay arası çocuklarla yürütülen çalışmalar ve tüm araştırmacıların erişebileceği tam metinler çalışmaya dahil edilmiştir. Sadece özetleri okunabilen araştırmalar dahil edilmemiştir. Bu ölçütler sonucu tam metinlerine açık erişim yoluyla ulaşılabilen 135 çalışma araştırmaya dahil edilerek çalışma yürütülmüştür.

Verilerin toplanması

Arama motorlarından araştırmalar aranırken, üniversitelerin veya bir kurumun internet servis sağlayıcısı tercih edilmemiş, yerleşkeler dışında arama yapılmıştır. Bu araştırmalar makaleler, yüksek lisans tezleri ve doktora tezleri olarak dosyalanarak verilerin toplanması tamamlanmıştır. Makaleler taranırken ilk başta 144 makaleye ulaşılmıştır. Bu makalelerin okul öncesi eğitim alanı dışında olan, sadece özel gereksinimli çocuklarla yapılan ve açık erişimde olmayanları çıkarılmış ve toplam 67 makaleye ulaşılmıştır. Tezlerin toplanmasında ise tez tarama sayfalarında yer alan detaylı arama ölçütlerine, dahil edilme ölçütlerinde belirtilen arama ölçütleri dahil edilerek arandığından 68 teze ulaşılmış ve çalışmada incelenmiştir. Araştırmanın ölçütlerine uygun olmayan araştırmaların çıkarılmasıyla toplamda 135 araştırma bu çalışmanın verilerini oluşturmuştur. Bu çalışmalar dosyalanırken her bir çalışmaya bir kod (Örneğin; A1, A2, A3...) verilerek numaralandırılmış ve bilgisayar ortamında dosyalanarak saklanmıştır.

Etik Onay

Araştırma, tüm araştırmacı ve okuyucuların erişimine açık olan araştırmaların doküman olarak incelendiği bir çalışma olduğundan etik kurul iznine gerek duyulmamıştır.

Verilerin analizi

Araştırmanın verilerinin analizinde, betimsel analiz ve içerik analizi birlikte kullanılmıştır. Betimsel analizin tercih edilmesinin sebebi, elde edilen verileri başlıklar altında toplayarak açıklanmasına olanak sağlamasıdır. Betimsel analizle özetlenen verilerde fark edilmeyen durumlar ise içerik analiziyle daha da gözle görülebilir hale gelmektedir. İçerik analizinin temel mantığı benzer kavramları organize ederek yorumlanmasını sağlamak ve okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenlemektir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu nedenle araştırmada iki analiz yönteminden de yararlanılmıştır.

İncelenen çalışmalar, dokuz araştırma sorusu bağlamında analiz edilebilmesi için Microsoft Excel’de

oluşturulan ve araştırma sorularına ilişkin sütunlardan oluşan bir tablo oluşturulmuştur. Bu tabloda araştırmaların yayın türü, yayın yılı, yayın dili, yöntemi, yazar sayısı, yazarların uzmanlık alanları, ilişkili konular, örneklem çeşidi, kullanılan ölçekler ve veri analiz yöntemlerine yer verilmiştir. Tüm makale ve tezler araştırmacı/lar tarafından tek tek okunarak tablodaki ilgili sütunlar altına araştırmalara ilişkin bilgiler yazılmıştır. Tüm kayıtlar tamamlandıktan sonra hesaplamalar yapılarak verilere ilişkin frekans (f) ve yüzde (%) değerlerinin yer aldığı tablolar oluşturulmuştur. Bu şekilde elde edilen araştırma bulguları daha sonra yorumlanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bulguları araştırma soruları doğrultusunda dokuz başlık altında aşağıda sunulmaktadır.

Araştırmaların yayın türüne ilişkin bulgular

Araştırma kapsamında incelenen çalışmalar, betimsel analiz yoluyla araştırma türlerine göre gruplandırılmış ve buna ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaların Türlerine Göre Dağılımı

Araştırma Türü	f	%
Makale	67	49.63
Yüksek Lisans Tezi	56	41.48
Doktora Tezi	12	8.89
Toplam	135	100

Tablo 1’e göre incelenen 135 araştırmanın 67’sinin (%49.63) makale, 56’sının (%41.48) yüksek lisans tezi ve 12’sinin (%8.89) doktora tezi olduğu belirlenmiştir. Araştırmaların en çok toplam 68 araştırma ile tez türünde (%50.37) olduğu, tezlerin çoğunluğunu yüksek lisans tezlerinin (%41.48) oluşturduğu belirlenmiştir.

Araştırmaların yayınlanma yıllarına ilişkin bulgular

Araştırmaların yayınlanma yıllarının dağılımı incelenmiş ve yapılan betimsel analiz bulguları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Araştırmaların Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

Yıllar	f	%
2024	11	8.15
2023	22	16.30
2022	16	11.85
2021	7	5.19
2020	9	6.67
2019	17	12.59
2018	8	5.93
2017	6	4.44
2016	8	5.93
2015	5	3.70
2014	7	5.19
2013	6	4.44
2012	3	2.22
2011	4	2.96
2010	1	0.74
2009	3	2.22
2008	2	1.48
TOPLAM	135	100

Tablo 2'ye göre okul öncesi dönem çocuklarının akran ilişkileriyle ilgili yapılan araştırmalardan veri tabanları üzerinden ulaşılabilen ilk araştırmaların 2008 yılında yapılan iki araştırma olduğu belirlenmiştir. 2008-2024 yılları arasında en çok araştırma yayımlanan yılın 22 (%16.30) araştırmayla 2023 yılı olduğu görülmektedir. Bunu takip eden yılların 17 (%12.59) araştırmayla 2019 yılı ve 16 (%11.85) araştırma ile 2022 yılı olduğu anlaşılmaktadır. En az araştırma yayımlanan yıl ise bir araştırma ile 2010 yılıdır. Konuya ilişkin araştırmalarda 2018 yılından sonra bir artış görülmektedir.

Araştırmaların yayın dillerine ilişkin bulgular

Bir diğer araştırma sorusu doğrultusunda araştırmaların yayınlandıkları dillerin dağılımı incelenmiş ve yapılan betimsel analiz bulguları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Araştırmaların Yayın Dillerine Göre Dağılımı

Yayın dili	f	%
Türkçe	120	88.89
İngilizce	15	11.11
Toplam	13	100

Tablo 3'e göre araştırmaların 120'sinin (%88.89) Türkçe, 15'inin (%11.11) ise İngilizce dilinde yayınlandığı belirlenmiştir. Türkçe dilinde yayınlanan çalışmaların daha fazla olduğu görülmektedir.

Araştırmaların yazar sayılarına ilişkin bulgular

Araştırmaların yazar sayısına göre dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Araştırmaların Yazar Sayısına Göre Dağılımı

Yazar Sayısı	f	%
Tek Yazarlı	79	58.52
İki Yazarlı	34	25.19
Üç Yazarlı	16	11.85
Dört Yazarlı	2	1.48
Beş Yazarlı	2	1.48
Altı Yazarlı	2	1.48
Toplam	135	100

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaların en çok 79 araştırma ile tek yazarlı (%58.52) araştırmalar olduğu görülmektedir. Birçok araştırmacının katılımı ile yapılan araştırmaların ise en fazla altı yazarlı olduğu, ancak az sayıda araştırmacının (%1.48) çok yazarlı olduğu belirlenmiştir.

Araştırmalardaki yazarların uzmanlık alanlarına ilişkin bulgular

Araştırmada, araştırmacıların uzmanlık alanlarına göre dağılımları incelenmiştir. Buna göre yazar sayısından bağımsız olarak araştırmalara hangi uzmanlık alanlarının ilgi duyduğunun belirlenmesi için Tablo 5 oluşturulmuştur.

Tablo 5. Yazarların Uzmanlık Alanlarına Göre Araştırmaların Dağılımı

Yazarların Alanları	f	%
Okul Öncesi Eğitim	74	54.82
Çocuk Gelişimi	27	20
Psikoloji	8	5.93
Çocuk Gelişimi-Okul öncesi Eğitim	6	4.45
Özel Eğitim	5	3.70
Hemşirelik	4	2.96
Eğitim Bilimleri	4	2.96
Okul Öncesi-Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	2	1.48
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	2	1.48
Okul Öncesi Eğitim-Eğitim Bilimleri	1	0.74
Çocuk Gelişimi-Psikoloji-Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	1	0.74
Okul Öncesi Eğitim-Çocuk Gelişimi-Psikoloji	1	0.74
Toplam	135	100

Tablo 5 incelendiğine akran ilişkileri üzerine yapılan araştırmalara toplam 74 araştırma ile en çok okul öncesi eğitim (%54.82) alanındaki uzmanların katkı sunduğu, bunu 27 araştırma ile çocuk gelişimi (%20) uzmanlarının takip ettiği görülmüştür. Okul öncesinde akran ilişkileri üzerine çalışan diğer araştırmacıların psikoloji, özel eğitim, hemşirelik, eğitim bilimleri, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanlarından uzmanlar oldukları belirlenmiştir. Bazı çok yazarlı araştırmaların farklı disiplinlerdeki araştırmacıların bir araya gelmesiyle yürütüldüğü görülmüştür. Ancak farklı disiplinlerdeki araştırmacıların birlikte yaptığı çalışmaların sayısının, alan uzmanlarının birlikte yaptığı çalışmalara oranla daha az olduğu ortaya konmuştur.

Araştırmalarda ele alınan konulara ilişkin bulgular

Araştırmada, okul öncesi eğitimde akran ilişkileri konusundaki araştırmalarda ele alınan konuların dağılımı incelenmiştir. Yapılan içerik analizi bulguları, araştırmaların bir kısmının aynı anda farklı konuları içermesi nedeniyle oldukça fazla konu çeşitliliği olduğunu göstermiştir. Bu konular belirli temalar altında toplanarak Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Araştırmaların Konularına Göre Dağılımı

Temalar	Kategoriler	f	%
Akran ilişkileri	Akran şiddeti/zorbalığı	39	19.80
	Akran ilişkilerini etkileyen demografik değişkenler	14	7.11
	Oyun becerileri	12	6.09
	Akran ilişkilerine yönelik eğitim programı değerlendirme	11	5.58
	Okula uyum	12	6.09
	Akran kabulü	5	2.54
Gelişim	Sosyal beceriler	34	17.26
	Duygusal beceriler (mizaç, duygusal zekâ, bağlanma, psikolojik sağlamlık, bilinçli farkındalık, benlik algısı)	16	8.12
	Kaynaştırma öğrencileri	16	8.12
	Öz düzenleme	8	4.06
	Bilişsel gelişim (işlem becerileri, zihin kuramı)	3	1.52
	İlkokula hazırbulunuşluk	1	0.51
Aile içi ilişkiler	Ebeveyn tutumu	7	3.55
	Anne-Baba-çocuk ilişkisi	4	2.03
	Boşanmış aileler	2	1.02
	Ebeveyn cinsiyet rolleri	2	1.02
	Kardeşler arası ilişkiler	2	1.02
Öğretmenle ilişkiler	Öğretmen-çocuk ilişkisi	4	2.03
	Öğretmen-ebeveyn ilişkisi	2	1.02
Diğer	Çocuk ve medya	2	1.02
	Çocuk resimleri	1	0.51
Toplam		197	100

Tablo 6'ya göre araştırmalarda ele alınan konular, toplam beş tema altında toplanmıştır. Bu konular ele alınma sıklığına göre akran ilişkileri, gelişim, aile içi ilişkiler, öğretmenle ilişkiler ve diğer şeklinde gruplandırılmıştır. Araştırmalarda en çok 39 araştırma ile akran şiddeti/zorbalığı (%19.80) ve 34 araştırma ile sosyal beceriler (17.26) konularının ele alınmış olması dikkat çekmektedir. Öğretmen-çocuk ve öğretmen-ebeveyn ilişkilerinin ele alındığı çalışmaların oldukça az olduğu görülmektedir. Araştırmalarda toplam 197 konunun ele alınmasındaki temel sebep araştırmaların aynı anda farklı konuları da içermesinden kaynaklanmaktadır.

Araştırmaların yöntemlerine göre bulgular

Bir diğer araştırma sorusu doğrultusunda araştırmaların yöntemlerine göre dağılımı incelenmiştir. Betimsel analiz bulguları doğrultusunda oluşturulan Tablo 7, araştırmaların yöntemlerine ilişkin dağılımları göstermektedir.

Tablo 7. Araştırmaların Yöntemlerine Göre Dağılımı

Araştırma Yöntemi	f	%
Nicel	107	79.26
Nitel	18	13.33
Karma	10	7.41
Toplam	135	100

Tablo 7'ye göre araştırmaların en fazla 107 araştırma (%79.26) ile nicel yöntemde yürütüldüğü belirlenmiştir. Nicel araştırma kapsamında 99 araştırmada (%73.33) tarama, beşinde deneysel (%3.70), üç araştırmada ölçek

geliştirme (%2.23) yöntemi ile çalışılmıştır. Nitel araştırmalar 18 araştırma (%13.33) ile sınırlıdır. Araştırmalar içerisinde en az 10 araştırma ile karma araştırmalar (%7.41) bulunmaktadır.

Araştırmaların örneklem çeşidine göre bulgular

Araştırmaların örneklem çeşidine göre dağılımına ilişkin yapılan betimsel analiz bulguları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Araştırmaların Örneklem Çeşidine Göre Dağılımı

Örneklem Çeşidi	f	%
Sadece çocuk	81	60.00
Çocuk ve öğretmen	14	10.37
Öğretmen	13	9.63
Ebeveyn ve çocuk	7	5.19
Doküman analizi	7	5.19
Ebeveyn, çocuk ve öğretmen	6	4.44
Ebeveyn	2	1.48
Ebeveyn ve öğretmen	2	1.48
Ebeveyn, kardeş ve çocuklar	1	0.74
Çocuk ve anne	1	0.74
Çizgi film	1	0.74
Toplam	135	100

Tablo 8'e göre araştırmaların 81'inin (%60.00) örneklemini sadece çocuklardan oluşturmaktadır. Çocuk ile öğretmenlerden oluşan örneklem 14 (%10.37) araştırmada, öğretmenlerden oluşan örneklem 13 (%9.63) araştırmada yer alırken 7'sinde (%5.19)

ebeveynler ve çocuklar birlikte yer almakta, 7'si (%5.19) doküman analizine dayanmaktadır.

Araştırmaların Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Analiz edilen araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı ile ilgili betimsel ve içerik analizi

Tablo 9. Araştırmalarda Kullanılan Veri Toplama Araçlarının Dağılımı

Ölçme Aracı Türü	Ölçme araçları	f	%
Ölçek	Ladd Profilet Çocuk Davranış Ölçeği	38	24.20
	Akran Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği	25	15.92
	Selçuk Akran İlişkileri Değerlendirme Ölçeği	8	5.10
	Penn Etkileşimli Oyun Ölçeği	7	4.46
	Resimli Sosyometri Ölçeği	7	4.46
	Wally Sosyal Problem Çözme Ölçeği	5	3.18
	5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Ölçeği	4	2.55
	Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği	4	2.55
	Akran Tepki Testi	3	1.91
	Okul Öncesi Akran Zorbalığı Ölçeği	3	1.91
	Zorba ve Kurban Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeği	3	1.91
	Çocuk Akran İlişkileri Öğretmen Değerlendirme Ölçeği	2	1.27
	Ahlaki Değer Yapısını Belirleme Ölçeği	2	1.27
	Okul Öncesi Sosyal Davranış Ölçeği	2	1.27
	Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği	2	1.27
	Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	2	1.27
	Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği	2	1.27
	Oyuncak Öykü Tamamlama Testi	2	1.27
	Sosyal Beceri Geliştirme Sistemi Derecelendirme Ölçeği	2	1.27
	Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği	1	0.64
	Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği	1	0.64
	Çocuklar İçin Etkileşim Dereceleme Ölçeği	1	0.64
	Akran Şiddetini Uygulama Ölçeği	1	0.64
	Oyun Davranışları Değerlendirme Ölçeği	1	0.64
	Zorba ve Kurban Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeği	1	0.64
	Problem Davranışlar Ölçeği	1	0.64
	Okul Öncesi Kişilerarası Problem Çözme Testi	1	0.64
	Drexel Erken Çocukluk Davranış Değerlendirme Ölçeği	1	0.64
	Sosyal Duygusal İyi Oluş Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	1	0.64
	Okul Öncesi ve Anaokulu Davranış Ölçeği	1	0.64
	Okul Öncesi Dönem Çocukları Okul/Sınıf Değerlendirme Anketi	1	0.64
	Hikâyeleştirilmiş Varsayımsal Durumlar Formu	1	0.64
	Çocuk Davranış Listesi	1	0.64
	Problem Çözme Becerisi Ölçeği	1	0.64
	Gazi Erken Çocukluk Gelişimi Değerlendirme Aracı	1	0.64
	Okul Öncesi Dönemde Sosyal Etkileşim Uygulamaları Ölçeği	1	0.64
	Güvenli Yer Senaryoları Testi	1	0.64
	Resimli Sosyometri	1	0.64
	Okul Zorbalığına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği	1	0.64
Görüşme	Görüşme Soruları	11	7.01
Gözlem	Akran Zorbalığı Gözlem Formu	1	0.64
	Yapılandırılmış Oyun Etkinliği Kayıt Formu	1	0.64
	Akran ilişkileri yarı yapılandırılmış gözlemleri	1	0.64
TOPLAM		157	100

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmalarda ölçme aracı olarak en çok ölçeklere (%91.08) en az ise gözlemlere (%1.91) başvurulduğu görülmüştür. Aynı zamanda araştırmada çocukların akran ilişkilerini belirlemek için kullanılan ölçekler arasında en çok toplam 38 araştırma (%24.20) ile "Ladd Profilet Çocuk Davranış Ölçeği"den

bulguları Tablo 9'de gösterilmiştir. Veri toplama araçlarının dağılımı incelenirken sadece çocukların akran ilişkilerine ve sosyal gelişim ile ilgili olan ve akran ilişkilerine yönelik becerileri ölçmek için kullanılmış olan veri toplama araçlarının dağılımına bakılmıştır.

yararlandığı görülmektedir. Bu ölçeği 25 araştırmada (%15.92) kullanılan "Akran Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği" takip etmektedir. Bazı araştırmalarda birden fazla ölçekten yararlanılmıştır. Bu araçlardan sadece akran ilişkileri ile ilgili olanları ölçme araçları dağılımında incelendiği için incelenen toplam araştırma sayısı ile ölçme aracı sayıları

arasında farklılık oluşmuştur. Bazı araştırmalarda özellikle çocukların akran ilişkileri, akran zorbalığı, çocukların davranış biçimleri, sınıfta gösterdikleri sosyal beceriler, sosyal konumlarının belirlenmesi gibi akranlar arası becerilerini ölçen ölçekler birlikte kullanılmıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma okul öncesi eğitimde akran ilişkileri konusunda Türkiye’de yapılmış araştırmaların incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma kapsamında 135 çalışmaya ulaşılmış ve dokuz araştırma sorusu doğrultusunda bu araştırmalar analiz edilmiştir.

Araştırmalar incelendiğinde 2008-2024 yılları arasında Türkiye’de okul öncesi eğitimde akran ilişkileri ile ilgili yapılmış toplam 135 çalışmaya ulaşılmış, bu çalışmaların en çok makale (%49.63) türünde yürütüldüğü saptanmıştır. Tez türleri kendi içerisinde incelendiğinde yüksek lisans tezlerinin (%41.48), doktora tezlerinden (%8.89) daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En az doktora tezi türünde çalışılmış olması, Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında doktora programlarının sayısının, yüksek lisans programlarına oranla daha az olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Makale olarak yapılan çalışmaların bir kısmının lisansüstü araştırmaların makalesi olduğu düşünüldüğünde makale türündeki araştırmaların sayısının artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmaların yayınlandığı yıllara göre dağılımları incelendiğinde, akran ilişkileri ile ilgili olarak Türkiye’de ilk araştırmaların 2008 yılında, Gülay (2008) ile Çorbacı Oruç (2008) tarafından yapılmış iki çalışma olduğu belirlenmiştir. Çalışmaların genel olarak 2016 yılı sonrasında arttığı saptanmıştır. Konuya ilişkin yapılan yayın sayısındaki artışta, 2016 yılı ve sonrasında akran ilişkilerinin araştırılmasına daha fazla önem verilmeye başlanmasının ve bu konunun daha çok gündeme gelmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte ülkemize gelen mülteciler dolayısıyla toplumda yaşanan değişimlerin incelenmeye başlanması, okul öncesi dönemdeki çocukların da akran ilişkilerine dair araştırma konularına eğilimin artması, 2020 yılında yaşanan pandemi dönemindeki sosyal izolasyonların çocuk davranışlarında ve çocukların akran ilişkileri üzerinde ne tür etkileri olduğuna dair merakın oluşmasının, bu konular hakkındaki araştırma sayılarındaki artışa neden olduğunu düşündürmektedir. Sonuçlar incelendiğinde en çok 2023 yılında (22 çalışma) çalışma yapıldığı, en az çalışmanın ise 2010 yılında (bir çalışma) yapıldığı ortaya çıkarılmıştır. Yapılan bu çalışmalar ile okul öncesi dönemde akran ilişkilerinin geliştirilmesinin, çocukların tüm gelişim alanlarını doğrudan veya dolaylı yoldan etkilediği, gelecek yaşamlarındaki ilişkileri için gerekli becerilere temel hazırladığı kanıtlanmıştır (Acar, Rudasill, Molfese, Torquati ve Prokasky, 2015; Olcay, 2008; İleri, 2019; Ağcabay, 2022). Ancak yine de konunun önemi ve erişilebilen çalışmaların etki alanı düşünüldüğünde Türkiye’de yapılmış çalışmaların sayısı yetersiz bulunmuştur. Yaşamın ilerleyen yıllarında kurulacak ilişkilerin temellerinin atıldığı okul öncesi dönemde akran ilişkilerinin gelişimi üzerinde araştırmalar yapmak oldukça önemlidir. Özellikle içinde

bulduğumuz çağın, önceki çağlara oranla çocukların etkileşim alanlarında gözle görülür değişimlere neden olması ve çocukların oyun türlerinin giderek bireysel ve dijital oyunlara dönüşmesi, akran ilişkilerini etkilemektedir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda çocukların akranlar arası ilişkilerini geliştirmek, akranlarıyla işbirlikli çalışmalarını desteklemek ve sosyal becerilerini geliştirmek, sonraki eğitim kademelerinde ve yetişkinlikte kuracakları ilişkilere temel oluşturacaktır. Bu nedenle konu ile ilgili yapılacak çalışmaların, okul öncesi eğitimde akran ilişkilerini çok boyutlu ele alınması, alanyazına önemli katkılar sağlayacaktır.

Yapılan araştırmaların büyük bir çoğunluğunun Türkçe dilinde (%88.89) yayınlandığı belirlenmiştir. Bu durumun önemli bir sebebinin tez çalışmalarının yoğunlukta olmasından, makalelerin ise Türkçe dergilerde yayınlanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırmaların ulusal ve uluslararası çerçevede daha fazla okuyucuya ulaşabilmesi, akran ilişkileriyle ilgili konuların daha fazla gündemde tutulması ve daha fazla araştırmacıya ulaşarak daha önce çalışılmamış konularda farkındalık oluşturulabilmesi açısından farklı dillerde yayınlar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmaların yazar sayıları incelendiğinde çoğunlukla çalışmaların tek yazarlı yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunun tezlerden oluşmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Çok yazarlı araştırmaların sayısının az olduğu görülmüştür. Ancak 21. yüzyılda bireylerin sahip olması gereken en önemli becerilerinden biri de güçlü sosyal ve kültürlerarası ilişkilerle etkili çalışmalar yürütülebilmesidir (Şahin, 2022). Çok yazarlı araştırmalarda araştırmacıların birlikte ekip çalışması yürütmesi: araştırmaların planlanması, verilerin toplanması, analizi ve raporlaştırılması aşamalarının daha verimli biçimde yürütülmesini kolaylaştırırken, farklı bakış açılarıyla içinde bulunduğumuz bilgi ve hız çağında hızlı üretime katkı sağlanabilmektedir.

Çok yazarlı araştırmaların 11’inin (%8.15) farklı disiplinlerden araştırmacıların birlikte çalışmasıyla yürütüldüğü saptanmıştır. Akran ilişkilerinin çok boyutlu değerlendirilebilmesi için konunun farklı bağlamlarda ele alınması ve derinlemesine incelenmesi gerekmektedir. Bu şekilde Türkiye’deki alan yazına akran ilişkileri konusunda daha detaylı bilgiler sunulabilecektir. Farklı disiplinlerden araştırmacıların konuya farklı bakış açıları sunacağı düşünülmektedir. Örneğin, her ne kadar akran ilişkileri kendi içinde yapılan ve incelenen süreçler olsa da yapılan birçok araştırma (Erdoğan, 2019; Karabulut, 2016; Şahin, 2015;) ailelerin akran ilişkilerini etkilediğini göstermektedir. Bu durumun, aileler ile akranların oluşturduğu iki ayrı toplumsal sistemin, çocuğun gelişimini benzer yönlerden destekleyerek birbirini tamamlayabileceği ya da bu sistemlerden birinin yapmadığını diğersinin telafi edeceği görüşünden (Ladd ve Petit, 2002; Song, 2006) kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bu iki yapının birbiri üzerindeki etkisini ve öğrenme davranışları ile ilişkisini araştırmada psikoloji, eğitim bilimleri, okul öncesi, çocuk gelişimci veya tıp alanındaki

araştırmacıların bir arada çalışması, konunun derinlemesine incelenmesine önemli katkılar sunacaktır.

Araştırmada, akran ilişkileri ile ilgili yapılan çalışmaların pek çok konu ile ilişkilendirilerek araştırıldığı ortaya konmuştur. Buna göre yapılan çalışmalar akran ilişkileri (Gültekin Akduman, 2012; Salı, 2014; Gülay Ogelman ve Sonakın, 2020; Ural, Gültekin Akduman ve Şepitçi Sarıbaş, 2022), gelişim (Özmen, 2013; Pazarbaşı, 2019; Yeğen, 2019; Aydoğdu, 2022; Toplu, 2022), aile içi ilişkiler (Önder, 2016; Can, 2017; Erdoğan, 2019; Uğur-Ekşi, 2022), öğretmenle ilişkiler (Çulhaoğlu-İmrak, 2009; Yalçıntaş Sezgin, 2018; Ezmeci, Akgül ve Akman, 2020; Sayan Korkutata, 2020) ve diğer olmak üzere beş tema altında toplanmıştır. Araştırmaların en çok akran ilişkilerini akran şiddeti/zorbalığı, akran ilişkilerini etkileyen demografik etmenler, akranlarla oynanan oyunlardaki beceriler, akran ilişkilerine yönelik hazırlanmış eğitim programlarının uygulanması değerlendirilmesi, okula uyum davranışları ve akran kabulü bağlamlarında ele alındığı ve bu bağlamlarda en çok çalışılan konunun akran şiddeti/zorbalığı (%19.80) olduğu saptanmıştır. Okul öncesi eğitim ortamları, çocukların akranlarıyla sosyal etkileşime girdiklerinde çeşitli zorluklarla karşılaştıkları, ev ortamı dışında aile bireylerinden uzak kaldıkları ilk ortamdır (Saracho, 2017a). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki çocuklar, çoğunlukla sınıfta vakit geçirmeleri nedeniyle sınıflarındaki akranları tarafından zorbalık davranışlarına maruz kalmaktadırlar (Tepetaş ve diğerleri, 2010). Zorbalık, küçük çocukların sahip oldukları, güvenli bir ortamda korkusuzca öğrenme hakları üzerinde olumsuz etkileri olabilen uluslararası bir sorundur (Saracho, 2017b). Bu nedenle okullarda zorbalık, üzerine düşünülmesi, araştırmalar yapılması, müdahale programlarının geliştirilmesi ve çocukların zorbalığa uğramasının önlenmesi, üzerinde durulması gereken bir konu olarak görülmektedir. Ayrıca okul öncesi eğitim alan çocuklar arasında zorbalık davranışlarını etkili bir şekilde yönetebilmeleri ve önleyebilmeleri için öğretmenlere eğitim verilmesine ve bu eğitimlerin değerlendirilmesine yönelik araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Kayıran, 2023).

Araştırma sonucuna göre yapılan çalışmalarda en fazla nicel (%79.26) araştırma yöntemi, en az ise karma (%7.41) yöntem kullanılmıştır. Nitel (%13.33) yöntem de neredeyse karma yöntem kadar az başvurulmuştur. Bir diğer araştırma sonucuna göre, incelenen çalışmaların 99'unun tarama modeliyle yapıldığı, en az çalışmaların ise deneysel araştırmalar ile ölçek geliştirme çalışmaları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uygulama ve değerlendirme kolaylığı sağlaması nedeniyle nicel araştırmalara eğilimin daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Yapılan araştırmada, incelenen çalışmalardaki örneklemelerde çocuklar, öğretmenler, ebeveynler, doküman analizi, çizgi filmler ve bakıcı anneler katılımcı olmuşlardır. Her ne kadar araştırmalarda en çok çocuklar katılımcı olsa da uygulanan ölçme araçları incelendiğinde araştırmaların öğretmen algısı veya ebeveyn algısı üzerinden çocukların değerlendirilmesine dayalı olduğu saptanmıştır. Bu nedenle çocukların gözlenmesi,

çocuklarla görüşmelerin yapılmasına dayalı araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

İncelenen çalışmalarda çocukların akran ilişkilerini inceleyen çok sayıda ölçme aracı kullanıldığı belirlenmiştir. Araştırmaların büyük bir çoğunluğunda ölçme aracı olarak ölçekler kullanılmıştır. En yaygın kullanılan ölçek ise Türkçe'ye uyarlaması çeşitli araştırmalar (Ergene, Demirtaş-Zorbaz, Kurt ve Özer, 2018; Gülay Ogelman ve diğerleri, 2015) ile yapılan ve geçerli-güvenilir bir ölçek kabul edilen "Ladd Profil Çocuk Davranış Ölçeği" dir. Bu ölçekte çocukların sınıf içinde göstermiş oldukları davranış türlerine yönelik maddeler bulunmaktadır. Bu ölçekten sonra en sık kullanılan ölçek "Akran Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği"dir. En sık araştırılan konunun akran zorbalığı olmasının, bu ölçeğin de sıklıkla kullanılmasına neden olduğu düşünülmektedir. Araştırmada Türkiye'de geliştirilen ölçeklerin sınırlı olduğu dikkat çekmiştir. Yapılan araştırmalarda ölçme aracı olarak gözlem ve görüşmelere oldukça az yer verilmiştir. Bunun nedeninin gözlem ve görüşmelerin kullanıldığı çalışmalarda daha fazla emek ve zaman harcanmasından dolayı araştırmacıların zaman ekonomisi sağlamak amacıyla bu yöntemleri daha az tercih ettikleri düşünülmektedir.

Tüm bu sonuçlar doğrultusunda yapılacak araştırmalara yönelik olarak şu öneriler sıralanabilir:

- Akran ilişkilerinin çok boyutlu bakış açısıyla incelenebilmesi ve yorumlanabilmesi için bu konuda daha fazla araştırma yapılması ve çalışmalarda farklı disiplinlerden araştırmacılarla çalışılması alan yazına önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca çocukların akran ilişkilerini geliştirmeye yönelik deneysel araştırmalar ile farklı bağlamlarda akran ilişkilerini ölçmeye yönelik ölçek geliştirme çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Çocuğun çevresindeki kişiler ile yapılacak derinlemesine görüşmeler ve çocukların uzun süreli sistematik gözlemlerinin olduğu nitel araştırmaların sayısının artırılması da konuya ilişkin bilinmeyenlerin aydınlatılmasına aracılık edebilir.
- Öğretmenlere çocukların akran zorbalığı davranışlarını daha doğru adımlarla önleyebilmeleri ve yönetebilmeleri için çeşitli eğitimler düzenlenmesi ve verilen eğitimleri değerlendirici araştırmalar yürütülmesi, çocuklar arasında sağlıklı akran ilişkilerinin kurulmasını destekleyebilir.
- Akran ilişkilerinin farklı disiplinler çerçevesinde incelenebilmesi için farklı alanlardaki araştırmacıların birlikte çalışmalar yapması, çocukların akran ilişkilerinin farklı boyutlarının daha derinlemesine incelenebilmesi ve değerlendirilebilmesi açısından alan yazına önemli katkılar sunabilir, bu ilişkilerin bilinmeyen yönlerini açığa çıkarabilir. Çocuğun bir bütün olarak ele alınmasında gelişimsel, sosyal, duygusal, bilişsel ve psikolojik açılardan farklı değişkenler bağlamında değerlendirilmesini sağlayabilir.
- Akran ilişkilerine dair daha derinlemesine araştırma yapılması adına nitel ve karma yöntemler kullanılarak çalışmalar yürütülmesi bu alanda daha kapsamlı bilgilerin gün ışığına çıkmasını sağlayabilir. Ayrıca

deneysel yöntemlere de başvurulması akran ilişkilerinin farklı boyutlarının keşfedilmesi açısından önemli katkılar sunabilir.

- Aileler ile akranların oluşturduğu sistemlerin ilişkisel bağlamlarda incelenmesine yönelik daha çok araştırma yapılmasına; bu araştırmaların karma desenli ve derinlemesine nitel araştırma türlerinde yürütülmesiyle aileler ile akran ilişkileri bağlamlarının açıklanması alan yazına katkılar sağlayacaktır. Bunun yanında ailelerin ve öğretmenlerin, çocukların akran ilişkilerinin gelişimini desteklemek için ne tür uygulamalar yaptığı, aile eğitimi ve aile katılımında bu konunun ne derece yer aldığı, gerekli bilgiye sahip olup olunmadığı, karşılaşılan herhangi bir soruna nasıl müdahale edildiği veya çocuk esirgeme kurumlarındaki çocukların akran ilişkilerinin gelişimini kurum ortamının nasıl etkilediği üzerine araştırmalar yapılması da önemlidir.
- Alanyazında çocukların gözlemlenmesi, çocuklarla görüşülerek algıları üzerinden değerlendirmelerin yapılmasına dayalı araştırmalara da ihtiyaç duyulmaktadır.
- Türk çocuklarına ve Türk kültürüne özgü nitelikleri içeren ve akran ilişkilerini farklı bağlamlarda değerlendirmeyi sağlayan ölçme araçlarının geliştirilmesine de ihtiyaç vardır.

Araştırmanın Etik Taahhüt Metni

“Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimde Akran İlişkileri Üzerine Yapılan Araştırmaların Sistematik İncelemesi” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış, karşılaşılan tüm etik ihlallerde “Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi ve Editörünün” hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun yazarlara ait olduğu ve çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğu bu çalışmanın yazarları tarafından taahhüt edilmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar arasında çalışmanın yayınlanmasında potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkı Oranı

Her iki yazar araştırmaya eşit oranda katkı sunmuştur.

Fon Bildirimi

Çalışmanın hazırlanması, uygulanması ve yayımlanması için herhangi bir kurum ya da kuruluştan fon alınmamıştır.

Veri Paylaşım Bildirimi

Veriler sorumlu yazardan makul talep üzerine temin edilebilir.

Etik Onayı

Araştırma olgu çalışması veya herhangi bir katılımcı grubu üzerinde yapılmış çalışma olmadığından, tüm

araştırmacı ve okuyucuların erişimine açık olan araştırmaların doküman olarak kullanıldığı ve incelendiği bir çalışma olduğundan etik kurul iznine gerek duyulmamıştır.

Yayın İzni

Yazarlar çalışmanın yayınlanmasını onaylarlar.

Ethical Statement of the Study

It has been undertaken by the authors of this study that the scientific, ethical and citation rules have been followed in the writing process of the study titled “Peer Relations in Preschool Education in Turkey: A Systematic Review of Research”; no falsification has been made on the collected data, “Academia Journal of Educational Research and Editor” has no responsibility for any ethical violations to be encountered, all responsibility belongs to the author (s) and the study has not been sent to any other academic publication environment for evaluation.

Conflict of Interests

There is no potential conflict of interest between the authors in the publication of the study.

Author Contribution

Both authors contributed equally to the study.

Funding

The authors did not receive support from any organization for the submitted work.

Data Availability

Data are available upon reasonable request from the corresponding author.

Ethical Approval

Since the research is not a case study or a study conducted on any participant group, and since it is a study in which researches that are open to the access of all researchers and readers are used and examined as documents, ethics committee permission was not required.

Consent for publication

The publication of this study has been approved by all authors.

Kaynaklar

- Acar, I. H., Rudasill, K. M., Molfese, V., Torquati, J., & Prokasky, A. (2015). Temperament and preschool children’s peer interactions. *Early Education and Development*, 26(4), 479-495. doi: 10.1080/10409289.2015.1000718
- Ağcabay, B. (2022). *Okul öncesi eğitime devam eden 5 – 6 yaş çocuklarının sosyal duygusal yeterlilik düzeyleri ile akran ilişkilerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 755656).
- Akkaya Ersan, G. (2014). *60-72 aylık çocukların sosyal problem çözme becerilerinin ve akran ilişkilerinin işitsel muhakeme ve işlem becerileri açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 377655)

- Aydoğdu, F. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının akran ilişkileri ile okula uyumları arasındaki ilişkide öz düzenleme becerilerinin aracılık rolü. *Eğitim ve Bilim*, 47(212), 177-195. doi: [10.15390/EB.2022.11353](https://doi.org/10.15390/EB.2022.11353)
- Başaran, M. ve Aksoy, A. B. (2020). Okul öncesi dönemde okul hazır bulunuşluğu: sistematik bir derleme. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 1122-1166.
- Bayhan, S. ve Artan, G. (2007). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Bayhan, P. ve Öz, N. (2018). 3-6 yaş arasındaki çocuklarda benlik algısı, öz saygı ve öz yeterliliğin ebeveyn tutumu ve akran kabulü ile ilişkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(3), 34- 53.
- Can, D. (2017). *Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların akran ilişkileri ve benlik algılarının baba katılım boyutlarına göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 486377).
- Çeri, N. (2019). *5-6 yaş çocukların resimlerine akran ilişkilerinin yansımaları* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 557531).
- Çorbacı Oruç, A. (2008). *6 yaş çocuklarında sosyal yeterliliğin, akran ilişkilerinin ve sosyal bilgi işleme sürecinin değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 235709).
- Çulhaoğlu İmrak, H. (2009). *Okulöncesi dönemde kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen ve ebeveyn tutumları ile kaynaştırma eğitimi uygulanan sınıflarda akran ilişkilerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 230596).
- Erdoğan, Ö. (2019). *5-6 yaş grubu çocuklarda ebeveyn tutumlarının akran ilişkilerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 589182).
- Ergene, T., Demirtaş-Zorbaz, S., Kurt, D. G., ve Özer, A. (2018). Çocuk davranış ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *İlkoğretim Online*, 17(4), 1960-1971.
- Ezmeci, F., Akgül, E., & Akman, B. (2020). Çocukların oyunlarındaki akran etkileşimleri ve ortaya çıkan sorunlarda öğretmen müdahalelerinin incelenmesi. *Journal of Uludağ University Faculty of Education*, 33(1), 67-86. <https://doi.org/10.19171/uefad.543694>
- Fernandes, C., Monteiro, L., Santos, A. J., Fernandes, M., Antunes, M., Vaughn, B. E., & Veríssimo, M. (2020). Early father-child and mother-child attachment relationships: contributions to preschoolers' social competence. *Attachment and Human Development*, 22(6), 687-704. doi: 10.1080/14616734.2019.1692045
- Gülay, H. (2008). *5-6 yaş çocuklarına yönelik akran ilişkileri ölçeklerinin geçerlik güvenirlik çalışmaları ve akran ilişkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 230596).
- Gülay, H. (2009). 5-6 yaş çocuklarının sosyal konumlarını etkileyen çeşitli değişkenler. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 104-121. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/146297>
- Gültekin Akduman, G. (2012). Okul öncesi dönemde akran zorbalığının incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(1), 107-120.
- Gülay Ogelman, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal konumlarının aile değişkenlerine bağlı olarak incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (2), 213-230. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/254081>
- Gülay Ogelman, H., Körükçü, Ö., Sarıkaya, H. E., Güngör, H., & Ersan, C. (2015). Ladd ve Profilet çocuk davranış ölçeği, akran şiddetine maruz kalma ölçeği ve resimli sosyometri ölçeği'nin dört yaş Türk çocukları için geçerlik güvenirlik çalışmaları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 109-129. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/711567>
- Gülay Ogelman, H., ve Güngör, H. (2015). Türkiye'deki okul öncesi dönem çevre eğitimi çalışmalarının incelenmesi: 2000-2014 Yılları arasındaki tezlerin ve makalelerin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 180-194. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/183444>
- Gülay Ogelman, H. ve Güngör, H. (2022). Okul öncesi eğitim alanında 2000-2021 yılları arasında tamamlanmış akran ilişkileri konulu tezlerin incelenmesi. *Humanistic Perspective*, 4(3), 658-680. doi: [10.47793/hp.1159015](https://doi.org/10.47793/hp.1159015)
- Gülay Ogelman, H. ve Sonakin, E. (2020). The effects of peer relations on social and emotional competence. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 9(4), 145-156.
- Hay, D. F. (2006). Yours and mine: Toddlers' talk about possessions with familiar peers. *British Journal of Developmental Psychology* (24), 39-52. doi: [10.1348/026151005X68880](https://doi.org/10.1348/026151005X68880)
- İleri, G. (2019). *Okul öncesi dönem çocukların öz düzenleme becerileri ile akran zorbalığına maruz kalma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 576317).
- Karabulut, N. (2016). *Anne-babaların duygusal sosyalleştirme davranışları ile okul öncesi çocukların akran ilişkileri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 436724).
- Kayırın, D. (2023). Peer Bullying Experiences and Management Strategies of Preschool Teachers. *International E-Journal of Educational Studies*, 7(15), 648-656. doi: 10.31458/iej.es.1336321
- Kolcu, Ş. (2014). *Farklı bilişsel tempodaki çocukların oyun davranışlarının ve akran ilişkilerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 377678).
- Korkmaz, T., Erkin, M. ve Atbaşı, Z. (2021). Akran zorbalığı kavramının lisansüstü tezlerde incelenmesi. *Turkish Special Education Journal: International TSPED*, 3(1), 1-19. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1659208>
- Ladd, G. W., and Petit, G. S. (2002). Parenting and the Development of Children's Peer Relationships. M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of Parenting-Practical Issues In Parenting* (Second Edition, Vol. 5, pp.269-309) in. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.
- Ladd, G. W. and Parke, R. D. (2021). Themes and Theories Revisited: Perspectives on Processes in Family-Peer Relationships. *Children*, 8(6), 507. doi: 10.3390/children8060507
- Lin, T. J., Chen, J., Justice, L. M., and Sawyer, B. (2019). Peer Interactions in Preschool Inclusive Classrooms: The Roles of Pragmatic Language and Self-Regulation. *Exceptional Children*, 85(4), 432-452. doi: 10.1177/0014402919828364
- Maccoby, E. E. (1998). *The two sexes: Growing up apart, coming together*. United States of America: Harvard University Press.
- Manaster, H. and Jobe, M. (2012). Supporting preschoolers' positive peer relationships. *Young Children*, 67(5), 12-17.
- Monks, C., Ortega Ruiz, R., and Torrado Val, E. (2002). Unjustified aggression in preschool. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 28(6), 458-476.
- Olca, O. (2008). *Bazı kişisel ve ailesel değişkenlere göre okulöncesi dönemdeki çocukların sosyal yetenekleri ve*

- problem davranışlarının analizi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 219202).
- Orçan, M. (2008). Sosyal gelişim. M. E. Deniz (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim* (s. 133-193) içinde. Maya Akademi: Ankara.
- Önder, S. (2016). *5 – 6 yaş çocukların bağlanma stillerinin akran ilişkilerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 450108).
- Özdemir Topaloğlu, A. (2013). *Etkinlik temelli sosyal beceri eğitiminin çocukların akran ilişkilerine etkisi* (Doktora Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 337681).
- Özmen, D. (2013). *5-6 Yaş grubu çocukların akran ilişkilerinin sosyal problem çözme becerisi açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 337707).
- Pakarinen, E., Lerkkanen, M. K., & von Suchodoletz, A. (2020). Teacher emotional support in relation to social competence in preschool classrooms. *International Journal of Research and Method in Education*, 444–460. doi: [10.1080/1743727X.2020.1791815](https://doi.org/10.1080/1743727X.2020.1791815)
- Pazarbaşı, H. (2019). *Anaokuluna devam eden 66 ayını doldurmuş çocukların öz düzenleme becerileri ile akran ilişkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 600007).
- Peker, A. (2023). *Resimli öykü kitaplarında yer alan akran ilişkilerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 785514).
- Pırtık, Ş. (2013). *Boşanmış ve tam aileden gelen okul öncesi çocukların sosyal beceri ve akran tepkilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 337710).
- Ringoot, A. P., Jansen, P. W., Kok, R., van IJendoorn, M. H., Verlinden, M., Verhulst, F. C., Bakermans-Kranenburg, M., & Tiemeier, H. (2022). Parenting, young children's behavioral self-regulation and the quality of their peer relationships. *Social Development*, 31(3), 715–732. doi: 10.1111/sode.12573
- Salı, G. (2014). Okul öncesi dönem çocuklarında akran ilişkilerinin ve akran şiddetine maruz kalmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(2), 195-216. doi: 10.14812/cufej.2014.020
- Saracho, O. N. (2017a). Bullying Prevention Strategies in Early Childhood Education. *Early Childhood Education Journal*, 45(4), 453–460. doi: 10.1007/s10643-016-0793-y
- Saracho, O. N. (2017b). Bullying: young children's roles, social status, and prevention programmes. *Early Child Development and Care*, 187(1), 68–79. doi: 10.1080/03004430.2016.1150275
- Sayan Korkutata, F. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin akran zorbalığı ve sınıf içi istenmeyen davranışlara yönelik tutumlarının değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 632565).
- Schneider, B. (2016). *Childhood friendships and peer relations: Friends and enemies*. New York: Routledge Taylor and Francis.
- Semiz, B. (2021). *Erken çocukluk dönemindeki öğretmenlerin akran desteği bağlamındaki iletişimleriyle sınıflarında yer alan çocukların akran kavramına ilişkin çizimlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 680327).
- Sette, S., Zava, F., Baumgartner, E., Laghi, F., & Coplan, R. J. (2022). Exploring the Role of Play Behaviors in the Links between Preschoolers' Shyness and Teacher-Child Relationships. *Early Education and Development*, 33(2), 187–203. doi: 10.1080/10409289.2021.1885237
- Song, S. Y. (2006). *The role of protective peers and positive peer relationships in school bullying: How can peers help?* (Doctoral thesis). ProQuest Dissertations and Theses veri tabanından erişildi. (UMI No. 3230059)
- Smetana, J. G., & Ball, C. L. (2018). Young children's moral judgments, justifications, and emotion attributions in peer relationship contexts. *Child Development*, 89(6), 2245–2263. doi: 10.1111/cdev.12846
- Sönmez, K. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının mizaçları ile akran ilişkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 562759).
- Şahin, M., Aykaç, F. ve Demirağ, S. (2009). Anasınıfı öğretmenlerinin akran zorbalığı ile ilgili algıları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (17), ss. 1-16.
- Şahin, S. (2015). *Boşanmış ailelerden gelen okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerileri ve akran ilişkilerinin incelenmesi* (Doktora Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 441332).
- Şahin, S. (2022). Sosyal ve kültürel beceriler. S. Pekdoğan, G. Şengün, & M. Kanak (Eds.), *Eğitimde 21. yüzyıl becerileri* içinde (ss. 225-255). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Şahin, S. & Çalış Toktanış, N. (2021). A Research of Studies Conducted in Turkey Regarding the Social-Emotional Adjustment in Preschool. *Journal of History School* (53), 2800-2825. doi: [10.29228/joh.51065](https://doi.org/10.29228/joh.51065)
- Şahin, Ç. ve Karakuş, G. (2019). Katılımcıları seçme: evren örneklem. G. Ocak (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s.179-216) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Şen, B. (2017). *Okul öncesi dönem çocuklarının duygusal zeka düzeyleri ile akran ilişkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 461489).
- Tanrikulu, I. (2020). Teacher reports on early childhood bullying: how often, who, what, when and where. *Early Child Development and Care*, 190(4), 489–501. doi: 10.1080/03004430.2018.1479404
- Taylor, C. (2015). Learning in early childhood: Experiences, relationships and 'learning to be.' *European Journal of Education*, 50(2), 160–174. doi: 10.1111/ejed.12117
- Tepetaş, G. Ş., Akgün, E., & Altun, S. A. (2010). Identifying preschool teachers' opinion about peer bullying. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 1675–1679. doi: 10.1016/j.sbspro.2010.03.964
- Toplu, M. (2022). Okul öncesi eğitimi alan çocukların etkileşimli akran ilişkilerinin sosyal beceriler üzerine etkisinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi. (Erişim No. 722863).
- Uğur Ekşi, E. G. (2022). *Okul öncesi eğitime devam eden 4 yaş çocukların akran ilişkilerindeki davranışları ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 743277).
- Uludağ Kanbur, E. (2023). *Okul öncesi dönem çocuklarının davranışsal ketlenmesi ve akran ilişkilerinde ebeveyn duyu sosyalleştirmesinin düzenleyici rolü* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 825814).
- Ural, G., Gültekin Akduman, G., & Şepitci Sarıbaş, M. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*(83), 323-342.
- Walker, S. (2004). Teacher reports of social behavior and peer acceptance in early childhood: Sex and social status differences. *Child Study Journal*, 34(1), 13– 28.
- Wang, Y., Palonen, T., Hurme, T. R., & Kinoshita, J. (2019). Do you want to play with me today? Friendship stability among preschool children. *European Early Childhood Education*

Research Journal, 27(2), 170–184. doi: 10.1080/1350293X.2019.1579545

- Yalçıntaş Sezgin, E. (2018). Okul öncesi öğretmenlerin akran zorbalığı ilişkin algı ve görüşleri: zorbalık davranışları tespitleri, zorbalık davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler ve aldıkları önlemler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (33), ss. 85-104. doi: [10.30794/pausbed.425988](https://doi.org/10.30794/pausbed.425988)
- Yeğen, T. (2019). *Okul öncesi dönemde çocukların akran ilişkileri, duygusal ve davranışsal problemleri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi. (Erişim No. 588469).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C., Yılmaz, S., Yılmaz, A., Karan, N. Atış, H., Atış, H. ve Aygün, H. (2023). Okul öncesi dönemde akran zorbalığı üzerine güncel çalışmalarla ilgili bir içerik analizi. *International Social Sciences Studies Journal*, 9(117), 9134-9138. doi: 10.29228/sssj.72602
- Yüce, G. (2015). *Okulöncesi eğitime devam eden özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren çocukların akran ilişkileri ve akran şiddetine maruz kalma düzeylerinin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK TEZ veri tabanından erişildi (Erişim No. 391315).